

SOCIALA UTMANINGAR

FORSKARRÅDETS
TRENDRAPPORT 2016

**SVENSKA
STADSKÄRNOR**
för levande orter och livfulla städer

SVENSKA STADSKÄRNORS FORSKARRÅD

Nytänkande, kunskap om omvärlden och studier av samhällstrender och städernas förutsättningar är avgörande för att Svenska Stadskärnors medlemmar ska kunna fatta välgrundade strategiska beslut. För att långsiktigt öka våra stadskärnors konkurrenskraft är det mycket viktigt att det i Sverige bedrivs spännande och utvecklande forskning inom detta område. Svenska Stadskärnor instiftade därför ett Forskarråd år 2013.

Syftet med rådet är att bidra till ökad forskning och kunskap kring ämnen relevanta för att stärka levande orter och livfulla städer. Rådet ska också bidra till ökad spridning av denna forskning och kunskap till allmänheten och beslutsfattare samt fungera som en plattform mellan näringslivet, offentliga sektorn och akademien för att underlätta kunskapsspridning i båda riktningarna.

förener förbättra förverkliga

FÖRORD

De senaste åren har bilden av det välmående och inkluderande svenska välfärds-samhället alltmer kommit att utmanas. Istället har vi en stadsbild där socialt utsatta har synliggjorts med följd att våra system och regelverk har svårt att klara belastningen. Det handlar om kraftiga flyktingströmmar, EU-migranter som tigger och illegala och osanitära bosättningar. Samtidigt ser vi bostadsbrist och trångboddhet, radikaliserings i förorterna, skärpta gränskontroller, ett hårdare debattklimat och medvind för partier långt ut på högerkanten.

Många av de sociala utmaningar vi idag tampas med, har en direkt koppling till orten och stadens utveckling. De flesta av samhällsproblemen kan länkas till staden i någon mån. Kriminalitet, segregation och utanförskap gror på platser där människor inte trivs, där sociala mötesplatser saknas eller där människor inte känner sig trygga och säkra. De aktuella bilbränderna och stenkastningen i förorterna är exempel på dessa svårlösta problem.

Nu pratas det alltmer om vetskapen att en övervägande del av Sveriges kommuner inte växer. Urbaniseringens effekter är kännbara för många orter. Befolkningstillväxten sker i större städer och i storstadsregionerna. För många kommuner är det en realitet att drömmen om en växande befolkning aldrig kommer att bli verklighet. Ändå kämpar många emot och har svårt att förhålla sig både till den egna statistiken och till forskningen i stort. Idag ser vi en befolkningstillväxt även i mindre kommuner som härrör till asylinvandringen. Det troligaste är att orten inte kommer kunna behålla denna sannolikt tillfälliga befolkning. Troligt är att arbetsmarknaden på mindre orter bara kan skapa sysselsättning åt en mindre del. En positiv direkteffekt för dessa mindre kommuner är dock att handeln med dagligvaror har ökat.

Därför gäller det att hitta möjligheterna, en helhetsbild och att ha rätt fokus. Gamla tider kommer inte tillbaka. Det gamla bruket återuppstår inte och inte heller den gamla formen av lanthandel. Inget kommer att bli som det var, åtminstone inte på samma sätt.

Vi lät ett antal forskare i vårt forskarråd, utifrån sina respektive kompetensområden, fundera kring dagens sociala utmaningar. Utmaningarna är komplexa, det är svårt att skönja svaren på frågorna. Men det viktigaste kanske ändå är att ställa frågorna för att kunna börja resan mot lösningar och svar på frågorna. Det här är forskarnas funderingar och tankar.

UPPLÄGGET ÄR EN ENKÄT MED FEM FRÅGOR. ALLA SVAREN REDOVISAS SOM RENA CITAT OCH DE FRÅGOR SOM HAR BESVARATS ÄR:

- 1. Ur ditt forskningsperspektiv, hur tror du att denna nya verklighet kommer att påverka stadsbilden och städernas utveckling? (Nya varor, ny bebyggelse, nya företeelser etc.)*
- 2. Hur bra anser du att stad respektive landsbygd är på att ta emot nya människor från olika kulturer och varför?*
- 3. Hur påverkar ökade samhällsklyftor utvecklingen i städerna och hur kan dessa klyftor motverkas?*
- 4. Hög tolerans har länge varit ett kännetecken och en tillväxtfaktor för Sverige. Håller detta på att förändras och vilka blir i så fall konsekvenserna?*
- 5. Hur blir Sverige bäst ett "land of opportunity"?*

Alla svaren redovisas som citat. Vår förhoppning är att kunna upplysa, utbilda och väcka debatt kring inriktningen för våra svenska städer.

FORSKARRÅDETS SAMMANSÄTTNING

RUDOLF ANTONI (ORDFÖRANDE)

Rudolf Antoni är analytiker och föreläsare inom stadsutveckling och en av landets främsta förespråkare för kulturens betydelse för staden. Med en bakgrund på SOM-Institutet vid Göteborgs universitet är han idag vVD och näringspolitisk chef på Fastighetsägarna GFR. Han är även en av författarna till boken *"Utveckla din stad – en guide för städer med ambitioner."*

KARIN BOOK

Karin Book disputerade i kulturgeografi på Lunds universitet 2001 och är sedan 2005 verksam som lektor på Idrottsvetenskap vid Malmö högskola. Hennes forskning rör bland annat hur urban utveckling och planering skapar förutsättningar för olika aktiviteter, arenautveckling och idrott som en del av city marketing.

SVEN-OLOV DAUNFELDT

Sven-Olov Daunfeldt är professor i nationalekonomi verksam på högskolan i Dalarna, forskare på HUI-Research och därutöver verksam vid Ratio Näringslivets forskningsinstitut. Hans forskning rör bland annat företagsutveckling och penningpolitik samt hur företag kan använda sig av de mänskliga sinnen för att påverka konsumenternas upplevelser och faktiska beteende.

MATTIAS KÄRRHOLM

Mattias Kärrholm är professor i arkitektur vid Malmö högskola. Forskar kring frågor om offentliga rum, arkitekturteori, urban morfologi, urban design, territorialitet, ANT (aktörnätverksteori) och kommersiella miljöer.

BERNDT LUNDGREN

Berndt Lundgren är lektor och Tekn. Dr vid Skolan för Arkitektur och Samhällsbyggnad, avdelningen för fastighetsekonomi, Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) i Stockholm. Hans forskning syftar till att finna nya sätt att mäta upplevelser av den bebyggda miljön och förstå hur upplevelser påverkar människors beslutsfattande.

CHARLOTTA MELLANDER

Charlotta Mellander är professor i nationalekonomi vid Handelshögskolan i Jönköping, director of the Prosperity Institute of Scandinavia och medarbetare till Richard Florida som grundat The Creative Class Group.

STIG MONTIN

Stig Montin är professor i offentlig förvaltning vid Göteborgs universitet. Tidigare forskningsledare/föreståndare för Centrum för Urbana och Regionala Studier (CUREs) vid Örebro universitet. Verksam bland annat som forskare och projektledare inom Mistra Urban Futures i Göteborg i det internationella pilotprojektet "Governance, Policy and Knowledge" in Urban Sustainability.

LISSA NORDIN

Lissa Nordin är fil.dr i socialantropologi, forskningssekreterare på Forskningsrådet Formas, Enheten för Miljö och Samhällsbyggande

LENA SMIDFELT ROSQVIST

Lena Smidfelt Rosqvist är forskningschef för Trivector Traffic, senior rådgivare för Global Utmanings forskningsråd för Hållbara städer och ingår i WWF:s referensgrupp för Hållbara städer.

GABRIELLA SANDSTIG

Gabriella Sandstig är doktor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Göteborgs universitet. Hennes forskningsintresse rör huvudsakligen medierna och det urbana, otrygghet och förtroendeforskning. Hon disputerade 2010 med avhandlingen Otrygghetens landskap - En kartläggning av otryggheten i stadsrummet.

ALEXANDER STÄHLE

Alexander Stähle är stadsbyggnadsforskare på KTH och driver sedan 2005 företaget Spacescape som kvalitetssäkrar stadsmiljö och stadsutveckling för kommuner, städer, byggherrar och fastighetsutvecklare. Han har doktorerat i stadsbyggnad med en avhandling om stadsutveckling, förtätning och det offentliga rummet.

JERKER SÖDERLIND

Jerker Söderlind, tekn.dr. på KTH är arkitekt och stadsdebattör, knuten till City i Samverkan i Stockholm samt driver stadsutvecklingskontoret Stadsliv AB. Han har bland annat skrivit boken "Handeln bygger staden".

OLA THUFVESSON

Ola Thufvesson är fil dr i samhällsgeografi. Sedan år 2001 finns han på institutionen för Service Management, Lunds universitet, och är bland annat inriktningsansvarig för retailutbildningen som ges där. Hans forskningsintresse återfinns i det breda fältet "platsutveckling" i vilket den centrala frågan är; varför vill människor vara på vissa platser och inte andra". Platsutveckling har en mängd olika tillämpningsområden som till exempel stadsbyggnad, turism och detaljhandel.

SOFIA ULVER

Sofia Ulver är filosofie doktor, konsumtionsforskare och universitetslektor vid Lunds Universitet. Hon forskar om hur förändringar i samhället förändrar såväl konsumtionsmönster som de sätt på vilka vi uttrycker status.

MARTIN ÖBERG

Martin Öberg är ekonomi doktor och handelsforskare på företagsekonomiska institutionen, Handelshögskolan Göteborgs universitet.

1. Ur ditt forskningsperspektiv, hur tror du att denna nya verklighet kommer att påverka stadsbilden och städernas utveckling? (Nya varor, ny bebyggelse, nya företeelser etc.)

OLA TUFVESSON

I många städer hänger det här ihop med en stor bostadsbrist och ett behov av omfattande förtätning. Så nu gäller det för svenska samhällsbyggare att inte drabbas av panik och börja uppföra ännu mer billig och ful modernism. Istället bör trycket ses som en möjlighet för att fixa till det fula och överbrygga barriärer.

GABRIELLA SANDSTIG

Se på Malmö, en mer levande svensk stad får man leta efter. Det offentliga stadsrummet blomstrar, det byggs så det knakar och kunskapssamhället har ersatt industrisamhället! Den kanske tydligaste symboliken för detta skifte i stadsrummet är att högskolan expanderat och tagit de gamla varvsbyggnaderna i besittning och även byggt nytt. Det har i samhällsdebatten uppmärksammats att baksidan av bland annat den höga arbetslösheten bland nyanlända och andra generationens invandrare, som vi haft under de senaste två decennierna, har satt spår i kommunens ekonomi.

Men utmaningarna har ur kommunikationshänseende också inneburit att staden kommit långt med att inkludera sina medborgare i utvecklingen av staden. Det finns till och med en egen kommunikationsenhet som enbart arbetar med medborgardialog. Även i Stockholm finns medborgarna med i den kommunikationsplan som staden arbetar efter medan kommunikationen mellan Göteborgs stad och dess medborgare ännu är underutvecklad i såväl teorin som i praktiken. Något som blivit särskilt tydligt i samband med de förslag på placeringen av modulboenden för nyanlända som planerats på 12 platser i staden som tidigare inte tagit emot så många nyanlända. Förslaget har lett till en stark polarisering mellan medborgarna: de som välkomnar förslaget och de som säger sig vara emot.

BERNDT LUNDGREN

Ett närliggande europeiskt land med stor invandring under längre tid är England, där utländsk befolkning har preferenser för städer som London, Birmingham, Manchester. Sverige kommer troligen att följa ett liknande mönster, det vill säga att vissa städer har större dragningskraft än andra. Troligen kommer städer som idag har en stor dragningskraft som Stockholm och Malmö att få liknande stadsbilder som London, Birmingham och Manchester.

MARTIN ÖBERG

I Sverige (men också i flera andra länder) har vi sedan länge en oro inbyggd kring segregation, utanförskap och etnicitet. Fokus i debatt och samtal blir ofta obalanserad på grund av detta. Företeelsen med den stora andelen nya svenskar med

annan etnisk bakgrund är också ganska ”ny” och tog fart så sent som under 1960-talet. Karaktären på de som sökt sig till Sverige har också ändrats. I länder med en längre historik ser vi hur det har skapats livaktiga områden där handel, restauranger med mera idag är attraktiva miljöer att besöka. Att våga släppa kreativiteten fri kanske kan innebära att vi med den nya verkligheten kan utveckla sådana områden. Det är ofta personer med betydande kreativitet som kommer hit. Det är vår uppgift att de ges en möjlighet att utveckla denna. Då kanske vi kan få livskraftiga handelsplatser och områden med karaktär som finns i andra städer av internationell styrka.

KARIN BOOK

Aktivitet i stadens olika rum, främst utomhus men också inomhus, berikar och levandegör stadsmiljön. Därtill är aktivitet bra utifrån ett individperspektiv då den inte bara kan bidra till hälsa utan också sociala sammanhang som ger ökad trygghet, skapar mening, ger möjligheter att bygga nätverk etc. Således en positiv utveckling för såväl stad som individ. Att känna att det offentliga rummet tillhör mig är en viktig aspekt av att vara en medborgare. Här väljer jag att lyfta fram möjligheterna, snarare än problemen.

Om vi ger det lite tid så har jag en förhoppning om att mångfalden kan berika stadens och dess rum utifrån det idrotts- och aktivitetsperspektiv som jag arbetar med. Detta är emellertid förknippat med stora utmaningar. Dels kräver det att föreningsverige (idrottsrörelsen) förstår sin roll vad den kan bidra med, vilket delvis innebär ett nytänkande. Dels måste föreningarna bli bättre på att kunna bli mötesplatser karaktäriserade av mångfald.

Idrottsrörelsen har, som sagt en viktig roll här, men egentligen vill jag lyfta fram andra aktivitets- och organisationsformer som är väl så viktiga. Många städer/kommuner har fått upp ögonen för betydelsen av olika aktivitetsytor för att aktivera större delar av befolkningen, vilket är ytterst aktuellt då befolkningen blir alltmer blandad. Inspirerande, mångfunktionella ytor som är gratis att använda kan bli viktiga mötesplatser. Det finns alltid en risk att en yta domineras och tas över av en viss grupp, vilket kan göra att andra grupper känner sig exkluderade.

Ett sätt att skapa en ökad trygghet för olika grupper är att använda en yta och låta organisationer ansvara för platsen eller ha semiorganiserad aktivitet där. Med det menas att arrangera aktiviteter, som inte kräver medlemskap eller binder upp brukaren, utan snarare kan ses som en öppen resurs som skapar trygghet. Det kan handla om att det finns en skejtinstruktör på plats då och då, att det ges spontana konstlektioner i en park eller att det bara finns en vuxen på plats att prata med.

Bäst blir aktivitetsplatser som kombinerar olika typer av aktiviteter, såsom kulturella och fysiska aktiviteter. Ytterligare en faktor som är avgörande för en plats framgång är om potentiella brukar involverats i planeringsprocessen. Här är det helt avgörande att olika grupper, och kanske framförallt de grupper som inte brukar vara involverade, kan göra sina röster hörda. Genom att lyssna på personer från olika kulturer och samhällsskikt kan vi få nya, intressanta perspektiv på det offentliga rummet.

JERKER SÖDERLIND

Tidningen Dagens Industri beskrev nyligen detta på ett förtjänstfullt träffsäkert sätt: "Bert Karlsson bygger det nya folkhemmet". Utländskt byggda trailerparks och allt trängre miljonprogramsområden, kombinerat med ökad informell sektor i mindre attraktiva stadsdelar, har viss kapacitet att ta emot större antal nya svenskar. Samtidigt är det troligt att andra/tredjehandsuthyrning av t ex villor, sommarstugor, uttjänta lager och kontor etc kommer att öka, och möjligen även avkriminaliseras. Med detta avses statliga krav på erläggande av skatt för sekundäruthyrning eller bostadsanpassning. Folklivet kommer att blomstra tack vare att en större del av befolkningen bor så trångt att de inte står ut med att sitta hemma hela tiden, lite som det var på 1600-1700-talet i Stockholm.

CHARLOTTA MELLANDER

Den stora strömmen nyanlända har naturligtvis satt stor press på en rad samhällsfunktioner. Hur det kommer att påverka i längden är svårt att säga då det i hög grad är beroende på hur pass bra integrationen fungerar framöver. I värsta fall medför detta en hög grad av segregation och arbetslöshet med sociala spänningar som följd där inte sällan städerna kan komma att bli en arena för konflikt. I bästa fall kan detta medföra en positiv tillväxt med nya influenser, ökad diversitet och en ökad arbetskraft i områden som har svårt med exempelvis kompetensförsörjning.

2. Hur bra anser du att stad respektive landsbygd är på att ta emot nya människor från olika kulturer och varför?

OLA TUFVESSON

Landsbygd och småstäder är troligen känsligare för nyanlända att passa in i. Men däremot när dessa börjar ta sig in på arbetsmarknaden så är det ingen skillnad. Om nyanlända kan föras över till agrara näringar och om dessa näringar blir mer lokala, småskaliga och ekologiska bör mycket kunna vinnas på en och samma gång.

Större städer har ju alltid varit platser för snabbare förändringar och inflyttning så där finns en mer grundläggande tolerans mot det annorlunda. Men detta gäller ofta i vissa stadsdelar mer än i andra.

BERNDT LUNDGREN

Det är en svår fråga att besvara eftersom frågan saknar tidsperspektiv. Med den stora tillströmning som har varit under det senaste året är det rimligt att både stad och landsbygd har sämre möjligheter att ta emot flyktingar än tidigare. Samma förhållande bör gälla för integration av nyanlända och torde öka under ett par års sikt.

GABRIELLA SANDSTIG

Det urbana livet kännetecknades enligt den tidiga urbansociologin av sin befolkningstäthet, då staden bestod av en mängd sociala världar, segregerade men ändå nära varandra. Detta gav upphov till en känsla av tolerans mot olikheter i större utsträckning än på landsbygden.

Tolerans mot olikheter skulle således tala för stadens förmåga att möta människor från olika kulturer. Det som skulle kunna tala emot är att befolkningens storlek i städerna, också gör att kontakterna mellan människor i större utsträckning än på landsbygden är fler, sekundära, ytliga och sker på ett mer rationellt sätt. Eller som Asplund beskriver det: *Känslomässigt är storstadsmänniskan underutvecklad.* För att anpassa sig till storstadslivet måste människan bli blasé. Begränsningarna i engagemang i storstaden skulle således kunna tala emot stadens förmåga att möta människor från olika kulturer.

MARTIN ÖBERG

Det handlar inte om stad eller landsbygd. Vårt mottagande av människor från andra länder fungerar inte. Personer som kommer till Sverige är de som klarat av en stor påfrestning. Dessa kreativa och starka personer sätter vi på undantag på platser som vi svenskar lämnat. Vi tillför personer till platser som därför "räddas" på bekostnad av kreativitet, integration och möjligheter. Stora och gamla hotellsatsningar och gårdar ges en möjlighet att leva ytterligare en tid.

JERKER SÖDERLIND

Landsbygden kan vara svår att leva på för de som kommer hit. Det finns inte mycket att göra, få jobb och begränsat nöjesliv. Det finns dessutom inget behov av mänsklig arbetskraft på grund av hög nivå av mekanisering av jordbruket samt lägre servicenivå vad gäller sjukvård, skola och omsorg. Trots detta kan en framtidsbild vara att politiken väljer att avskaffa "Ebo", dvs. att invandrare och flyktingar, vilket är fallet idag, har rätt att bosätta sig var de vill. I detta scenario skapas mer eller mindre isolerade enklaver med låg potential till verklig integration. Det är viktigt att påpeka att de människor som söker sig till Europa i allt väsentligt är precis som oss som kallar oss "svenskar". Det är en kolonialistiskt färgad attityd att tro/hoppas att syrier och afghaner ska finna sig till rätta i en romantisk återgång till bondesamhället, särskilt i detta land med vinter över halva året.

CHARLOTTA MELLANDER

Det är naturligtvis svårt att säga eftersom det finns bra och dåliga exempel både i stad och på landsbygd. Men tittar vi på hur mottagandet sett ut hittills så ser vi att platser som haft en negativ nettomigration (dvs. där fler flyttat ut än vad som flyttat in) så har dessa platser haft ett betydligt större mottagande per invånare. Dessa platser har ofta redan från början en högre arbetslöshet, högre sjuktal, lägre inkomster osv. vilket signalerar att de har svagare arbetsmarknader. Detta i sin tur kan naturligtvis försvåra integrationsarbetet på sikt.

Samtidigt visar exempelvis *Arena för tillväxt* hur många flyktingar i sitt andra flyttsteg faktiskt i hög grad flyttar ungefär som de som är inrikes födda, dvs. i hög grad mot städerna. Det gör å andra sidan att det kan finnas en risk med att öka den offentliga servicen snabbt på dessa platser (såsom skola, sjukvård osv) om den stora befolkningsökningen, som vi ser nu med ett stort antal nyanlända inte blir långvarig.

3. Hur påverkar ökade samhällsklyftor utvecklingen i städerna och hur kan dessa klyftor motverkas?

JERKER SÖDERLIND

Detta är en fråga som stadsplaneringen inte kan göra något åt. Om det är så att vi verkligen har ökade "samhällsklyftor" så är detta ett resultat av en mismatch mellan efterfrågan på arbetskraft och befolkningens utbildningsnivå och kompetens. Det framstår som allt mer tydligt att vi har en ökande grupp medborgare som arbetslivet inte har något behov av. Om vi avvisar tanken på "medborgarlön" dvs. att människor ska få betalt för att inte göra någonting, kommer dessa ekonomiskt överflödiga grupper att ha ont om pengar och därför söka sig till de minst attraktiva platserna i staden. Dessa "minst attraktiva" platser definieras ur ett relativt perspektiv. Även om samtliga stadsdelar i Sverige var funktionsblandade och vackra, skulle de socioekonomiska krafterna resultera i att olika stadsdelar skulle sorteras utifrån social status och ekonomi, dvs. "bättre och sämre" stadsdelar. Vi bör inte överdriva stadsplaneringens betydelse eller möjligheter. Människor vill i regel främst träffa och umgås med likasinnade, inte med grupper som är helt olika den ena gruppen. Staden kommer alltid att utveckla kluster och samlingsplatser för olika grupper, som bajjensupportrar, vegetarianer, småbarnsföräldrar, hippies, finansvalpar, religiösa, modelejon, rockintresserade och grupper med intresse för antikviteter eller knark.

OLA TUFVESSON

Återigen visar det sig att funktionsuppdelningens miljöer ger de värsta förorterna i Sverige. Det är en stor uppgift att nu bygga ihop stadslandskapen så att problemområden blir lite mindre uppenbara och stigmatiserade.

CHARLOTTA MELLANDER

Jag tror att det här är städernas absolut tuffaste utmaning på sikt. Om landsbygden kämpar med en negativ nettomigration, då har framgångsrika platser en enorm utmaning med ökande klyftor och segregation. I takt med att boendekostnaden ökar snabbt i attraktiva städer så hänvisas många av de individer som är helt vitala för stadens funktion men med lägre betalda jobb att bo i områden med sämre socio-ekonomiska förutsättningar. Dessutom ska man komma ihåg att stadens innovationskraft kommer ifrån mixen av människor. När det kommer människor med olika kunskap och olika bakgrunder och när de byter tankar och idéer med varandra så uppstår nya idéer. Men vad händer med innovationskraften när vi sorterar upp människor i staden så att alla som bor i kvarteret har ungefär samma bakgrund?

KARIN BOOK

Med ökade klyftor följer rädsla, otrygghet och okunskap. Dessa problem kan bara överbryggas om vi träffas. Förbindelser och stråk är avgörande för att hålla ihop en stad och öka utbytet mellan stadsdelarna. Stråken måste vara attraktiva och händelserika. Kanske kan Superkilen i Köpenhamn fungera som en metafor. Kroksbäcksparken i Malmö kan utvecklas till ett sådant stråk, liksom Rosengårdsstråket.

Därtill måste det finnas attraktiva målpunkter för olika grupper också i alla typer av områden. Temalekplatserna i Malmö är ett exempel på attraktiva målpunkter för barn och unga. Badplatserna i Västra hamnen, som utmålats som ett överklassområde, lockar människor från Malmös alla delar. Temalekplatser och badplatser löser i sig inte problemen för de mest utsatta, såsom tiggare, men om stadens rum används av olika grupper ökar toleransen.

För att läka och länka stadens områden och människor i dessa krävs kunskap om trygghet med att vistas i andra områden. Detta kräver att vi vistas i olika områden. Stadens struktur och innehåll måste bygga på detta utbyte.

BERNDT LUNDGREN

Det beror på vad man menar med ökade samhällsklyftor. Samhällen är i grund och botten inte jämlika och har aldrig varit det. Man måste ställa sig frågan om klyftor ska motverkas och om det är bra eller inte. Det är i grunden en politisk fråga.

4. Hög tolerans har länge varit ett kännetecken och en tillväxtfaktor för Sverige. Håller detta på att förändras och vilka blir i så fall konsekvenserna?

OLA TUFVESSON

Det är mycket som måste bevisas av många just nu för att de senaste årens befolkningstillskott ska accepteras. Samtidigt går det rätt fort för barn som hamnar i svenska skolklasser med få andra nyanlända, att ta sig in och upp i det svenska samhället. Det visas genom den stora flyktingvågen från Balkan på 90-talet. Dessa människor är idag tämligen integrerade.

MARTIN ÖBERG

Ja, dessvärre ofta med konflikt som följd, vilket egentligen är helt onödigt.

KARIN BOOK

Tyvärr tror jag att det håller på att förändras, men hur genomgripande denna förändring blir beror på hur väl vi lyckas när det gäller frågorna ovan. Den blandade, integrerade och integrerande staden är ledord i dagens stadsutveckling. Många uppskattar en blandad stad, som kan skapa kreativitet och synergieffekter. Om detta kan påvisas ganska snabbt i våra städer, då kan toleransen åter öka och vice versa.

JERKER SÖDERLIND

Toleransnivån för oliktänkande och respekten för yttrande och tankefrihet har stadigt sjunkit i Sverige, upplever jag. Detta är inte främst kopplat till immigration, utan snarare till de populistiska partiernas identitetspolitik, vilka enligt min analys tar avstånd från den traditionella västerländska liberala modell där människor skall dömas utifrån sina handlingar, ej utifrån sina attribut som exempelvis gammal, ung, vit, svart, brun, man, kvinna, homo/hetero-sexuell. Den goda tanken att "rättvisan är blind" har ersatts av identitetspolitik och en "light-version" av sanningsministeriet i George Orwells roman "1984", senast exemplifierat av förlaget Bonniers som försökt förmå barnboksförfattaren Jan Lööf att rita om sina böcker.

Sveriges attraktionskraft för invandring och företagsetableringar hänger troligen delvis ihop med vår moderna syn på företagande, icke auktoritära beslutsmodeller, jämställdhet, kärlek/sex och offentlighetsprincip. Om dessa revideras, med hänsyn till de små men välorganiserade grupper som driver teser om "kränkthet", avtar troligen landets attraktivitet i dessa avseenden, och inflyttningen till Sverige minskar ytterligare.

CHARLOTTA MELLANDER

Hög tolerans är viktigt, men jag tror att det är betydligt svårare att vara öppen och tolerant när resurserna är knappa. Ju bättre det går för Sverige, desto större sannolikhet att landet fortsätter att vara tolerant och öppet. Det innebär också att de utmaningar vi nu står inför tas på allvar för att integrationen skall bli så bra som möjligt. När skillnaden mellan de som har och de som inte har blir alltför stor leder detta ofta till konflikter, vilket påverkar toleransen på båda sidor. Arbetsmarknadsintegration tror jag kommer att vara nyckeln i den här utmaningen, tyvärr ser vi väldigt få initiativ för att den verkligen ska lyckas.

5. Hur blir Sverige bäst ett "land of opportunity"?

MARTIN ÖBERG

Släpp rädslan och låt kreativiteten segra. Man skulle kunna dra paralleller till svenskars utvandring för hundralet år sedan och deras senare framgångar i USA. Dessa människor integrerades i samhället, dock ofta efter svåra personliga umbäranden.

KARIN BOOK

Genom att skapa blandade områden och olika former av rum och aktiviteter som ger mening i vardagen och fungerar som mötesplatser. Detta ställer krav på att fastighets- och bostadsbolag, entreprenörer, näringsidkare, föreningar och kommun arbetar tillsammans. Vidare ställs höga krav på social hållbarhet på alla aktörer vid utveckling och förvaltning av stadsområden, bebyggelse och verksamheter. Hur bidrar din verksamhet till en socialt hållbar stad? Kopplat till detta, är också ett öppet samtalsklimat, där vi inte undviker de svåra frågorna.

BERNDT LUNGGREN

"Land of opportunity" bygger på att vi har ett gemensamt språk och bra utbildning. Kan vi maximera dessa parametrar så ökar förutsättningarna att Sverige förblir just ett "land of opportunity".

CHARLOTTA MELLANDER

Jag tror att fokus måste ligga på de skillnader i förutsättningar som vi faktiskt ser idag, exempelvis skillnader mellan stad och landsbygd, skillnaden mellan segregerade områden i staden osv. som i hög grad sätter förutsättningarna för väldigt mycket i livet. Min utgångspunkt är att vi aldrig bör hålla tillbaka toppen utan istället fokusera på hur vi kan lyfta de som är förfördelade.

JERKER SÖDERLIND

Om jag får bestämma så skapar vi ett "land of opportunity genom:

- att stå upp för den sekulära, moderna, liberala demokratin och jämställdheten.
- att omedelbart skrota samtliga lagar och paragrafer som styrt samhällsbyggandet mot fulhet, segregation, bilism och långa avstånd, som exempelvis buller- och strandskyddsbestämmelser.
- att ett fåtal politiker vågar ta direkt konflikt med de krafter som saboterar allt byggande under falsk "demokratisk" och "ekologisk" flagg, t ex genom att införa en avgift på 2 000 kronor för varje överklagande av en detaljplan.
- att tillåta nya städer att växa fram utanför de gamla under nya regelverk, dvs. fristäder.
- att införa en hög kommunal fastighetsskatt och samtidigt kraftigt sänka skatten på arbete.
- att korta arkitektutbildningen till hälften, för att dämpa den hjärntvätt i att "älska fulhet" som idag råder.

Sammanfattningsvis genom:

- att tillåta nya modeller och tankar att utvecklas, utifrån tanken att det är användarna av städerna som har att avgöra vad som är vackert och trevligt.
- att erbjuda en gemenskap och solidaritet som inte tummar på den västerländska välfärdsmodellen, där frihet är direkt kopplad till ansvar och att göra sin plikt.

SLUTORD

Sammanfattningsvis citerar vi Martin Öberg som skriver, *ge positiv kreativitet spelrum*. Det är givetvis lättare sagt än gjort.

Inför framtiden behöver vi:

- *bryta upp normer och förutfattade meningar.*
- *öka kompetensen och kunskapen om de krafter och trender som driver och påverkar utvecklingen.*
- *öka toleransen och acceptansen för varandra och varandras idéer och verklighetsuppfattningar.*

Enligt forskarna utmanas den svenska öppenheten, därför måste tillbakasträvande krafter också utmanas. Undfallenhet och passivitet är all utvecklings värsta fiende. Insikten om problematiken är tydlig, de flesta samhällstrender kan länkas till orts- och stadsutveckling på något sätt. Genom aktiv orts- och stadsutveckling motverkar vi segregation, utanförskap och håller tillbaka kriminalitet och otrygghet. Här finner vi vår möjlighet. Vi kan alla bidra till att aktivt utveckla våra platser, orter och städer. Frågorna är visserligen komplexa, med det innebär inte att det är allt eller inget. Inget är svart eller vitt. Vi behöver inte göra allt, men alla kan vi bidra på något sätt!

Det finns inte så mycket skrivet om den socialt hållbara staden. Det finns desto mer dokumenterat om den ekonomiskt och miljömässigt hållbara staden. Därför måste vi i hög grad själva forma insikten och kunskapen om den socialt hållbara staden för att påverka utvecklingen i rätt riktning. Svenska Stadskärnor, tillsammans med alla medlemmar, verkar därför för att bidra till den sociala utvecklingen i våra orter och städer.

Tillsammans kan vi göra skillnad!

September 2016

Rudolf Antoni
Ordf Svenska Stadskärnors Forskarråd

Tomas Kruth
Expert stadsutveckling, Fastighetsägarna

FORSKARRÅDET

RUDOLF ANTONI
Ordförande

rudolf.antoni@fastighetsagarna.se

tel 031-755 33 13
(sms 0709-55 60 13)

Twitter: [@RudolfAntoni](https://twitter.com/RudolfAntoni)

**SVENSKA
STADSKÄRNOR**
för levande orter och livfulla städer

Box 186 201 21 MALMÖ Besök: Jörgen Kocksgatan 1 B
Telefon: 040-18 44 00 E-post: info@svenskastadskarnor.se
www.svenskastadskarnor.se